

Goed beschouwd kun je het leven zien als een aaneenschakeling van afscheidsmomenten. Dobber je net lekker een maand of negen in het warme buikbad van je moeder, word je er met een hoop gedoe uitgewerkt en word je geacht van alles zelf te gaan doen, te beginnen met ademen. In mijn geval, vanwege de omvang van mijn knar in combinatie met een omwikkeling van de navelstreng nam dat gedoe ernstige vormen aan. De versies van dit gebeuren die mijn moeder zo rond mijn verjaardag vertelde werden met het jaar spectaculairder. De kern van haar boodschap: het is een mirakel wat er ondanks al dat prille zuurstoftekort toch nog van mij geworden is. Na de vele zo liefdevol waarderende woorden van de afgelopen dagen denk ik nu dat ik mijn verzet tegen deze moederlijke visie op mijn ontwikkeling toch echt moet staken.

Afscheidsmomenten, daar hadden we het over, afscheid van moederlijke voeding en een liggend bestaan, afscheid van nog niks anders te moeten dan wat rond te kuieren in speelgoedland, afscheid van het peuter- en kleuter-zijn. Afscheid van de kindertijd met de musical in groep 8 en de overstapdienst in de kerk. Afscheid van je eerste vriendje of vriendinnetje (tenzij je natuurlijk gelijk met de eerste de beste helemaal goed zit – zulke boffers bestaan). Afscheid van je opleidingen en dan het werkende leven in – als dat allemaal lukken wil. En ga zo maar door tot er het afscheid komt van eigen vitaliteit en levenskracht. En onderweg is er dat afscheid van mensen van wie je helemaal geen afscheid zou willen en kunnen nemen. Maar de dood blijkt daar helemaal geen boodschap aan te hebben. In deze begintijd van november – Allerzielen zet de toon – worden tallozen daarbij bepaald.

Wat daarbij ook onderweg gebeurt is dat je voortdurend afscheid aan het nemen bent van gedachten, ideeën, van visies van hoe het leven in elkaar zit. Bij alles wat je leert neem je ongemerkt, maar soms ook na een moeizaam innerlijk proces, afscheid van wat je eerder dacht of geloofde. Ook als je je hele leven op één plek blijft wonen kan er zoveel innerlijke verhuizing zijn. Een leerhuis, een passage in een preek, een persoonlijk of groeps gesprek, het lezen van een boek, het kan een kantelmoment zijn in je ziel. Je kunt totaal anders in het leven komen te staan door een treffende ontmoeting. Een en al beweging, een en al loslaten, een en al

onderweg zijn naar een morgen waar je alleen in statistische, of verlangende en hopende zin iets zinnigs van kan zeggen, maar waar je op de keper beschouwd nu niks zeker van weet. Nu niet en nooit dus.

Wat drijft ons, wat bepaalt nu de richting bij al die kruispuntmomenten in ons leven? Het lot? Het domme toeval? Kop of munt? Zeker, dat kan zo zijn. Zo kan het gaan in ons leven. Dat valt niet te ontkennen. Maar evenmin valt te ontkennen dat daarnaast, of daaronder, daarboven of daarin misschien ook wel iets op te vangen is van wat we een stem zouden kunnen noemen. Een innerlijk horen, verstaan, ervaren dat je soms nauwelijks kunt omschrijven, maar wat jou uitnodigt, aanspreekt zo opmerkzaam te worden als maar zijn kan.

Ik hoorde ooit van de Keulse rockband BAP een liedje dat precies hier over gaat. Over dit – hoe moet je het noemen? – dit mysterie. Dir allein, jij alleen, met je diepste zijn, tastend, zoekend soms in complete duisternis waar het nu eigenlijk op aan gaat met je leven. Vanwege het Keulse dialect verstond ik er nauwelijks iets van, maar ik voelde dat het over iets van de ziel, van de kern van het leven zou gaan. De Duitse vertaling was snel gevonden en ik was perplex over het bezingen van dit meest bepalende, intense en je leven richtinggevende moment, waarin dat gebeurt: dat horen van die stem. De kernpassage van dit lied Dir allein in de Duitse vertaling:

Es kommt vor, daß du in dem Moment eine Stimme hörst,
die zwar nicht da sein kann, doch der du gerne vertraust,
die du oft verleugnest, obwohl sie dich dahin führt,
wo du hingehörst, die dich total durchschaut.

Het komt voor dat je in dat moment een stem hoort
die er eigenlijk niet kan zijn, maar die jij graag vertrouwt,
die je vaak verloochent, hoewel die je daarheen leidt
waar je hoort, die jou totaal doorziet
(Hoor je de resonantie van Psalm 139: Gij kent mij en doorgrondt mij....)

Een tijdje geleden keek ik in het oecumenisch leesrooster voor de teksten van deze zondag. En wat bleek: het gaat precies hierover: over een stem horen. Geroepen worden. Op weg gaan. In beweging

moeten komen. “De Eeuwige zei tegen Abram: Trek weg uit je land, verlaat je familie, verlaat ook je naaste verwanten, en ga naar het land dat ik je zal wijzen“. Waarom deze Abram, uitgerekend hij? Waarom die noodzaak om zo’n beetje alles op te moeten geven wat het leven nog een beetje zijn zekerheid geeft? Familie, grond, een goed lopend veeteeltbedrijf. Er is geen ander antwoord dan het antwoord van die stem die hem die opdracht geeft. Obwohl sie dich dahin führt, wo du hingehörst’. Abram, jij moet in beweging komen, naar een nieuwe morgen, naar een nieuw land. Naar een nieuw leven. Die opdracht blijkt tegelijkertijd tot het randje gevuld met een belofte.

12 jaar geleden kreeg ik bij mijn intrede in de Brongemeente deze goastok. (Voor de Amsterdammers en andere buitenlui onder ons: een ga-stok). Twents symbool van onderweg zijn, van steun hebben, steun geven, maar ook van een boodschap hebben aan elkaar. Van vreugde om de geboorte van een nieuw mensenkind, van verdriet om een overlijden in de gemeenschap. Deze stok heeft al die jaren naast mijn bureau gehangen en sprak dagelijks zijn symbolische taal tot mij. En hij gaat mee naar Amsterdam.

Het kernwoord van dat beloftewoord aan Abram is: zegenen. Vier keer wordt het genoemd. Vier het getal van de aarde: van zuid en noord en ja van oost naar west. En andersom. Zegenen. Een van de mooiste woorden uit de Bijbel. Dragende woorden uitspreken over elkaar. Een vloertje van taal onder iemands leven leggen zodat zij/hij weer stappen durft te gaan maken. Iemand met een gepast woord en gebaar de hand toesteken om na een val – van welke aard dan ook – weer op te kunnen gaan staan. Zegenen, een vlammend protest blijven aantekenen tegen alle neerbuigende, naar benedenhalende, pootjehakende, beledigende, kapotmakende, scheidingmakende, mensen tegenover elkaar zettende vloektaal.

Zulk zegenen dat vindt zijn grond, zijn oorsprong in die ‘Ik’, die stem die in jouw leven doorslaggevend blijkt te zijn. De Eeuwige is de bron van alle zegening. Als begin en einde, als Alfa en Omega van alle leven, als Liefde die ons leven omarmt en tot zijn bestemming wil brengen. Maar direct daaropvolgend, als in één adem: een bron van zegen zul jij zijn. Anders gezegd: Gods goede woorden over ons leven en onze goede en dragende woorden over ons en elkaars leven zijn niet uit elkaar te houden. Onderscheiden,

zeiden we eerder, ja misschien kan dat, maar die twee scheiden, het goddelijke en menselijke: dat kan niet. Ook niet in het zegenen.

Wat een vertrouwen spreekt de Eeuwige over Abram als vader van alle gelovigen uit. Wat een vertrouwen spreekt de Ene dus over ons aller leven, over jouw persoonlijke leven, over het leven van onze geloofsgemeenschap uit. We gingen als drie wijkgemeenten op weg, we kwamen in een beweging van loslaten van wat ons vertrouwd was. Onder alle bestuurlijke en organisatorische gedoe was er die stem, die groeiende overtuiging, die inspiratie om die beweging naar een nieuwe toekomst te moeten gaan maken. In hemelsnaam. Laat los. Ga op weg.

Loslaten van wat je vertrouwd is en zo dierbaar is. Laat niemand daar te gering over denken. Maar het perspectief en de grond eronder is dit werkwoord: zegenen. Open-kerk-zijn voor heel de stad, voor alle mensen die God en mensen nodig hebben dat is geen aardig sociologisch modelletje dat we bij gebrek aan beter maar eens een tijdje moeten uitproberen. Het is niet minder dan de heilige opdracht om in beweging te komen en dat te doen: zegenen als een beweging van opstaan en opstanding en als het moet opstandigheid: voor elkaar, voor de mens die dat zo nodig heeft, voor het samenleven in buurten en wijken, voor heel deze stad.

Hoe fascinerend dat de Eeuwige tegen Abram zegt, dat dat een jaloersmakende beweging kan gaan worden: alle volken zullen wenselijk gezegend te worden als jij. Heel Hengelo mag jaloers gemaakt worden over die lichte en zo geestrijke manier van in beweging komen, van open staan, van wijze van met elkaar om te gaan. Met tenslotte als uitroepingen bij deze schatrijke belofte: Gods zegen wordt uitgesproken over ons eigen zegenend, omhoogtillend spreken en handelen. Het wordt één heilzame en zo met hoop en verlangen gevulde beweging.

Maar je kunt dit allemaal wel een beetje teveel van het goede vinden. Je wilt er wel van weten, maar laat het niet te dichtbij komen. Zacheüs is zo'n mens. Eigenlijk wel nieuwsgierig wat Jezus in Gods naam te melden heeft, maar te klein om erbij te komen. Tomas Halik beschrijft in zijn prachtige boek 'Geduld met God' dat deze mens Zacheüs in alles model staat voor de moderne mens die zoekt naar haar of zijn bestemming. Het is een mens die door

omstandigheden aan de rand van het leven terecht zijn gekomen. Toeschouwer van, maar geen deelnemer aan een zegenende beweging. Halik zegt (ik citeer): 'Als ik uit eigen ervaring mag spreken, dan gaat het om een soort schroom. Bij sommigen komt de afkeer van de massa en van hun slogans en vlaggen voort uit het vermoeden dat de waarheid te kwetsbaar is om op straat gescandeerd te worden' (einde citaat). En datzelfde zegt hij over de veel te gemakkelijke slogans waarmee menig geloofsgemeenschap zich bedient.

Schroom, verlegenheid, niet-meer-erbij-kunnen-komen bij wat eerder allemaal zo vast leek te staan. Of wat als beloftevol of als laatste waarheid wordt gepresenteerd. En toch dat vermoeden... is het ook die stem, in dat moment, dir alleen, dat verlangen om te weten, om gekend te zijn, om in beweging te durven komen? Zacheüs weet niks anders te bedenken dan op afstand en zelf zo onzichtbaar mogelijk toe te zien. Kijken wat er gebeurt. Kiek'n wa 't wordt. Maar zo gezien, zo gedaan, gebeurt er helemaal niks. Komt er geen beweging. Komt er geen vernieuwde morgen. Er moet iets geschieden van doorbraak, van opening van wat anders gesloten dreigt te blijven.

Jezus kijkt omhoog. Naar die verborgen, maar zo verlangende mens. 'Zacheüs' roept hij. Hij noemt hem merkwaardig genoeg direct bij zijn naam. 'Zuivere' betekent dat. Wat een naam voor die man die tobt met zijn zelfbeeld van onzuivere. 'Zacheus, kom vlug naar beneden, want vandaag moet ik in jouw huis verblijven'. Haast je, en klim omlaag. Laat geen tijd verloren gaan om de beweging van het hart te maken. Om te luisteren naar de stem van de roepende. Jouw huis, daar moet ik zijn, zegt Jezus. Jouw dagelijkse bestaan, met heel je hebben en houden, daar wil ik deel van uitmaken, zegt onze Heiland, onze heelmaker. En zo gebeurt het. Misschien heeft deze tollenaar nog wel iets gezegd in de trant van: let u vooral niet op de rotzooi. Maar hij brengt in elk geval zijn innerlijke zooi die het gevolg was van zijn corruptie die hem al zo lang tot zijlijner maakte ter sprake. Hij maakt schoon schip. Met vaart.

Zacheus de onzuivere heeft zijn hart gezuiverd, vanwege die uitnodigende stem van de Heer. En ja, om die reden wordt ook hij - bevrijd en wel en o godswonder - ook een zoon van Abraham, zegt

Jezus. Van zoekende zijlijner naar een gezegende en op zijn beurt zegenend mens, omdat hij de stem die hem roept niet langer kan en wil negeren.

Deze mens neemt afscheid van een moeizaam, want zo gespleten en ten diepste eenzaam leven. En hij is bevrijd, in beweging gekomen, bewogen geworden om de waarheid van zijn hart nu eindelijk te kunnen omarmen en te laten stromen en voluit te kunnen leven. Laat al die momenten van afscheid en loslaten in ons leven zo gericht mogen worden: als nieuw begin, als een vernieuwde start op die schatrijke weg van geloof, hoop en bovenal de liefde.

Twee verhalen van aangesproken worden op deze bijzondere morgen. Van een stem die roept. Van een loslaten en zegening die helemaal in elkaar vervloeien en in elkaar overgaan. En die - o godswonder - ons leiden naar een vernieuwd leven met als grootste en eigenlijk niet te bevatten perspectief dat de Eeuwige zal zijn: alles in allen.

Godzijdank.